

**IV ЧАКЫРЫЛЫШ ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МӨСЛИМ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ТҮБӘН ТАБЫН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫНЫҢ XX УТЫРЫШЫ**

КАРАР № 39

Югары Табын авылы

"25" нче февраль 2022 нче ел

**Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы
Түбән Табын авыл җирлегендә инициативалы проектларны тәкъдим итү,
кертү, фикер алышу һәм карау тәртибен раслау турында**

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 261 статьясы нигезендә, Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Уставына таянып, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Советы **КАРАР БИРДЕ:**

1. Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге муниципаль берәмлегендә инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу һәм карау тәртибен расларга.
2. Әлеге карар рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә.
3. Әлеге карарны Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) бастырып чыгарырга.
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

**Совет рәисе, Түбән Табын
авыл җирлеге башлыгы**

Р.Ш. Кыяметдинов

Мөслим муниципаль районы
Түбән Табын авыл җирлеге
Советының
2022 елның «25» февраль
39 номерлы карарына кушымта

**Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы
Түбән Табын авыл җирлегендә инициативалы проектларны тәкъдим
итү, кертү, фикер алышу һәм карау тәртибе
1 бүлек. Гомуми нигезләмәләр
1.1. Әлеге Тәртипне җайга салу предметы**

Әлеге Тәртип Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Мөслим муниципаль районы Мөслим муниципаль берәмлегенә Түбән Табын авыл җирлегендә инициатив проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алу белән бәйләү рәвештә барлыкка килә торган мөнәсәбәтләрне җайга сала.

Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбенә финанс ярдәме алу өчен тәкъдим ителә торган инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау һәм сайлап алу белән бәйләү мөнәсәбәтләргә карата, Әгәр Татарстан Республикасы Законнда һәм (яисә) башка норматив хокукый актында башкасы каралмаган һәм алар нигезендә кабул ителгән Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге советы карарларында башкасы каралмаган булса, әлеге тәртип нигезләмәләре кулланылмый.

1.2. Инициатив проектлар

Инициатив проект дигендә әлеге Тәртиптә Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегендә яшәүчеләрнең Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегендә яисә аның өлешендә яшәүчеләргә өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру турындагы тәкъдиме җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә җирле үзидарә органнарына бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү аңлашыла.

Инициатив проектта түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

- 1) Мөслим муниципаль районын Түбән Табын авыл җирлегендә яшәүчеләр яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;
- 2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;
- 4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәкле чыгымнарның алдан исәпләве;
- 5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;
- 6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;
- 7) инициатив проектның планлаштырылган күләмәнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге бюджеты акчалары күләменә күрсәтү;
- 8) Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясенә яисә аның чикләрендә әлеге Тәртипнең 3 статьясы нигезендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешен күрсәтү;

Инициатив проект әлеге статьяның 2 өлешендә каралган белешмәләренә үз эченә алган проектны тасвирлауны үз эченә ала, аңа инициатор карары буенча график һәм (яисә) таблица материаллары кушымта итеп бирелергә мөмкин.

1.3. Халык мәнфәгатьләрендә инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган территорияне билгеләү

Инициатив проектлар Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге халык мәнфәгатьләрендә, шулай ук түбәндәге территорияләрдәге халык мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашырылырга мөмкин:

- 9) күпфатирлы йортның подъезды;
- 10) күпфатирлы йорт;
- 11) күпфатирлы йортлар һәм (яисә) торак йортлар төркеме (шул исәптән урамнар, квартал яисә планлаштыру структурасының башка элементы);
- 12) торак пункт;
- 13) торак пунктлар төркеме;
- 14) җирлек;
- 15) җирлекләр төркеме.

Җирле әһәмияттәге аерым мәсьәләләрне (җирле үзидарә органнарына бирелгән башка мәсьәләләрне) хәл итү һәм (яисә) аерым муниципаль программалар чараларын үтәү буенча инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Башкарма комитеты карары белән (шул исәптән муниципаль программаны раслау турындагы карар белән) Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясен өлешләргә бүлү каралырга мөмкин. Мондый очракта инициативалы проектлар Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясенә тиешле өлеш чикләрендә тәкъдим ителә, тикшерелә һәм гамәлгә ашырыла.

2 бүлек. Инициатив проектларны күрсәтү һәм тикшерү

2.1. Проект инициаторлары

Инициатив проектны кертү инициативасы белән түбәндәгеләр чыгыш ясау хокукына ия:

- 1) уналты яшькә җиткән һәм Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә яшәүче кимендә ун граждан булган инициатив төркем (алга таба – инициатив төркем);
- 2) территорияль иҗтимагый үзидарә органнары;
- 3) авыл торак пункты старостасы;
- 4) җирле иҗтимагый берләшмәләр.

Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән затлар (алга таба – проект инициаторлары):

- 5) инициатив проект эзерлиләр;
- 6) инициатив проект турында фикер алышуну оештыра яисә әлеге бүлек нигезләмәләре нигезендә инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданның фикерен ачыклау тәэмин итә;
- 7) инициатив проектны Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Башкарма комитетына кертәләр;
- 8) инициатив проектны гамәлгә ашыруны контрольдә тотуда катнашалар;
- 9) әлеге Тәртиптә һәм аның нигезендә кабул ителгән Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегенә башка норматив хокукый актларында билгеләнгән башка хокукларны гамәлгә ашыралар һәм бурычларны башкаралар.

Инициатив төркем тәзү һәм аның тарафыннан әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү беркетмә белән рәсмиләштерелә. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар территорияль иҗтимагый үзидарә уставы нигезендә территорияль иҗтимагый үзидарә органнары булып торучы проект инициаторлары тарафыннан кабул ителә. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар иҗтимагый берләшмәләр булып торучы проектның инициаторлары тарафыннан аларның гамәлгә кую документлары нигезендә кабул ителә.

2.2. Инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнар фикерен ачыклау

Инициатив проект инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотыла торган Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге халкы яки аның өлеше халкы тарафыннан хупланырга тиеш. Проект инициаторы түбәндәге рәвешләрдә инициатив проектны хуплау мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерләрен ачыклауны оештыра:

10) гражданнар җыенында инициатив проектны карау;

11) гражданнар җыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында яисә конференциясендә инициатив проектны карау;

12) гражданнардан сорашып белешү үткөрү;

13) инициатив проектны хуплап гражданнарның имзаларын җыю.

Проектның инициаторы инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерләрен ачыклауның берничә төрөннән файдалану турында карар кабул итү хокукына ия.

2.3. Инициатив проектларны күрсәтү мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы

Инициатив проектны күрсәтү мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы (алга таба - җыелыш) проект инициаторы карары белән билгеләнә һәм үткәрелә.

Җыелыш Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясенә бер өлешендә уздырыла, аның халкы мәнфәгатьләрендә инициатив проектны гамәлгә ашыру планлаштырыла. Инициатив проектны гамәлгә ашыру тулаем Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге халкы мәнфәгатьләрендә планлаштырыла икән, Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясенә төрле өлешләрендә берничә җыелыш уздырылырга мөмкин.

Җыелышта уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы.

2. Җыелыш үткәрелергә мөмкин:

1) көндезге формада – көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү өчен халыкның уртак очрашу рәвешендә;

Бер җыелышта берничә инициативалы проектны карау мөмкин. Әлеге очракта җыелышны оештыру һәм үткөрү буенча хокуклар һәм бурычлар проектлар инициаторлары белән бергә гамәлгә ашырыла.

Җыелыш үткөрү, документлар әзерләү һәм җибәрү буенча чыгымнарны проект инициаторы башкара.

Мөслим районы Түбән Табын авыл җирлеге Башкарма комитеты әлеге проект инициаторына җыелышны үткәрдә ярдәм итә, шул исәптән аны үткөрү өчен бушлай бина бирә. Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Башкарма комитеты карары белән җыелышлар үткөрү өчен бирелә торган бүлмәләр исемлеге билгеләнергә мөмкин.

Җыелыш тиешле территориядә яшәүче 16 яшькә җиткән халыкның гомуми саныннан 50% тан артыграгын тәшкил иткән катнашучылар саны белән хокуклы дип санала.

2.4. Җыелышны үткөрүгә әзерлек

Җыелыш үткөрү турында проект инициаторының карарында күрсәтелә:

2) фикер алышу өчен җыелыш үткәрелә торган инициативалы проект;

3) җыелышны үткөрү формасы (көндезге);

4) җыелышның көн тәртибе;

5) җыелышның датасы, вакыты, урыны;

6) көндезге формада үткәрелә торган җыелышта катнашучыларның фаразланыла торган саны;

7) аны үткөрү турында жыелыш үткөрөлө торган территориядө яшәүчеләргә хәбәр итү ысуллары;

Проект инициаторы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл жирлеге Башкарма комитетына жыелышны үткөрү турында 10 көннән дө соңга калмыйча язма хәбәр жибәрә.

Жыелыш үткөрү турында хәбәрнамәдә күрсәтелә:

8) проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасының исеме, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктының исем-фамилиясе, исеме, чараның башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны);

9) әлеге статьяның 1 өлешендә каралган белешмәләр;

10) жыелышны оештыру һәм үткөрү буенча күрсәтмә функцияләр башкарырга вәкаләтле затларның фамилияләре, исемнәре, телефон номерлары.

11) жыелышны үткөрүдә ярдәм итү, шул исәптән жыелышны үткөрү өчен бина бирү турында үтенеч;

Жыелышны үткөрү турында белдерү проектынң инициаторы һәм аны оештыру һәм үткөрү буенча боеру функцияләрен башкарырга вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана. Инициатив төркем исемнән жыелышны үткөрү турында хәбәрнамә инициатив төркем тарафыннан аны оештыру һәм үткөрү буенча боеру функцияләрен үтәргә вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана.

Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл жирлеге Башкарма комитеты жыелыш үткөрү өчен бина бирү турындагы үтенеч булганда, хәбәрнамә кергән көннән өч көн эчендә проект инициаторына үткөрү өчен бина бирү мөмкинлеге турында хәбәр итә яки жыелышны үткөрү урынын һәм (яки) датасын һәм вақытын үзгәртәргә тәкъдим итә. Проект инициаторы әлеге тәкъдим алынганнан соң өч көн эчендә жыелыш үткөрү урынын һәм (яки) вақытын үзгәртүгә ризалык яки ризалашмау турында хәбәр итәргә тиеш.

Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл жирлегенә «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә рәсми сайтында яки махсус сайтта Мөслим районы Башкарма комитеты Түбән Табын авыл жирлеге жыелыш үткөрү, шул исәптән инициативалы проект белән танышу тәртибе турында урнаштырыла:

12) жыелыш үткөрү турында хәбәр кергән көннән өч көн эчендә;

13) проект инициаторының жыелыш үткөрү урынын һәм (яисә) датасын һәм вақытын үзгәртү турында тәкъдим белән ризалыгы алынганнан соң ике көннән дө соңга калмыйча.

Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл жирлеге Башкарма комитеты, жыелыш үткөрүдә ярдәм итү проекты инициаторына ярдәм итү максатыннан, вәкаләтле вәкил билгеләү хокукына ия. Мөслим муниципаль районы Башкарма комитетының вәкаләтле вәкилен билгеләп кую турында проект инициаторына алдан хәбәр ителә.

2.5. Жыелышны көндезгә формада уздыру тәртибе

Жыелыш башланганчы проект инициаторы, Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан расланган форма буенча исемлек төзү белән, жыелышта катнашкан гражданның теркәүне тәэмин итә. Жыелышта катнашкан гражданның исемлеге жыелыш беркетмәсенә аерылгысыз өлешә булып тора.

Жыелышның көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча тавыш бирү тәртибе жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән раслана. Жыелышның көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча карарлар жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

Жыелыш проект инициаторы вәкиле тарафыннан ачыла. Жыелышны алып бару өчен рәис һәм сәркатип сайлана.

Рәис жыелышны алып бара, көн тәртибендәгә сорауларны игълан итә, жыелышта катнашучыларга чыгыш ясау өчен сүз бирә, жыелыш тарафыннан кабул

ителгән карарларны формалаштыра, аларны тавышка куя, тавыш бирү нәтижәләрен игълан итә.

Секретарь жыелыш беркетмәсен алып бара, анда жыелыш тарафыннан кабул ителгән барлык карарлар, алар буенча тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән. Жыелыш беркетмәсенә жыелыш секретаре һәм рәисе кул куя.

Жыелыш беркетмәсендә күрсәтелә:

14) жыелышны үткөрү урыны һәм вакыты;

15) жыелышта катнашкан гражданнар саны;

16) жыелышның рәисе һәм сәркәтибе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;

17) жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлегә;

18) көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча карар кабул итү.

2.6. Инициатив проектларны күрсәтү мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе үткөрү

Инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотылган 16 яшькә житкән кешеләр саны 1000 кешедән артып китсә, инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе (алга таба – конференция) үткөрелергә мөмкин.

Конференция әлеге Тәртипнең 7-10 статьяларында билгеләнгән тәртиптә, әлеге статьяда билгеләнгән үзенчәлекләргә исәпкә алып үткөрелә.

Конференцияне үткөрү турында проект инициаторы карарында, әлеге Тәртипнең 8 статьясындагы 1 өлешендә каралган нигезләмәләр белән беррәттән, күрсәтелергә тиеш:

19) 16 яшькә житкән 100 кешедән 1 делегаттан да ким булмаган делегатлар сайлау өчен вәкиллең нормасы;

20) делегатлар сайлау өчен жыелышлар үткөрү вакыты һәм тәртибе.

Делегатлар сайлау турында жыелышлар беркетмәләре конференция беркетмәсенә аерылгысыз өлеше булып тора.

2.7. Инициатив проектларга ярдәм йөзеннән гражданнар имзаларын жыю

Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданнар имзаларын жыю (алга таба – имзалар жыю) проектның инициаторы тарафыннан башкарыла.

Инициатив төркем әгъзалары имзаларын да кертәп, инициативалы проектларга ярдәм итү өчен имзалар саны тиешле территориядә яшәүче 16 яшькә житкән кешеләрнең гомуми санының 50% ын тәшкил итәргә тиеш.

Имзалар жыю түбәндәгә тәртиптә башкарыла:

21) имзалар аларны имза кәгазенә кертү юлы белән жыела, аның рәвеше Башкарма комитет тарафыннан раслана;

22) имзалар кәгазендә имзалар жыю гамәлгә ашырыла торган инициатив проект күрсәтелә;

23) имза кәгазендә яшәүченең имзасы һәм аны кую датасы куела. Имза һәм аны кую датасын кеше үз кулы белән куя. Имза кәгазендә үз имзасын куйган кеше турындагы белешмәләр имзалар жыюны гамәлгә ашыручы зат үтенече буенча имза кәгазенә кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән белешмәләр бары тик кулъязма ысул белән генә кертелә, карандашлар кулланылу рәхсәт ителми;

24) кеше бер үк инициатив проектны хуплап бер генә тапкыр имза кую хокукына ия;

25) һәр имза кәгазе имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле имзалары белән таныкланырга тиеш. Имза кәгазен таныклаганда, имзалар жыюны башкарган проект инициаторы вәкиле үз кулы белән фамилиясен, исемнән һәм атасының исемнән, туу датасын, яшәү урыны адресын күрсәтә, шулай ук имзасын һәм аны кую датасын күрсәтә;

26) имзалар жыйганда имзалар кәгазенә алгы ягын һәм арткы ягын тутыру рәхсәт ителә. Шулай ук вакытта арткы як имзаларның бердәм нумерациясе белән алгы якның дәвамы булып тора, ә таныклау имзалары һәм имзалар жыюны гамәлгә

ашыручы проект инициаторы вәкиле турында белешмәләр имза кәгазенә артык ягына соңгы имзадан соң ук куела;

27) имзалар жыйганда һәр яшәүченең «Шәхси мәғлүматлар турында» Федераль законның 9 статьясында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә торган шәхси мәғлүматларны эшкәртүгә ризалыгы булырга тиеш.

2.8. Әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен алардан сораштыру үткөрү

Әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнар фикерен ачыклау өчен (алга таба – сораштыру) муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча үткәрелә, аларда түбәндәге очрақларда инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә:

28) инициативалы проектны тулаем муниципаль берәмлек халкы мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашыру тәкъдим ителә;

29) инициативалы проектны муниципаль берәмлекнең саны 1000 кешедән артып киткән өлешендә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

Сораштыру билгеләү өчен проект инициаторы Мәслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Советына гариза жиберә, анда күрсәтелә:

30) инициативалы проект, аңа карата сораштыру үткөрү тәкъдим ителә;

31) проект инициаторының тәкъдимнәре:

а) сораштыру үткөрү датасы һәм сроклары турында;

б) сораштыру уздырган тәкъдим ителә торган мәсьәләне (мәсьәләләренә) формалаштыру турында;

в) сораштыру үткөрү методикасы турында;

г) сораштыруда катнашучы муниципаль берәмлек халкының минималь саны турында;

32) проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасы, аларның яшәү яки торышы турында белешмәләр, авыл торак пунктының исеме, чараның башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны).

Әгәр проектның инициаторы инициатив төркем булса, гариза инициатив төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзалана. Әгәр проектның инициаторы булып әлеге Тәртипнең 4 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән башка затлар торса, гаризага проект инициаторының вәкаләтле заты һәм инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган кимендә 10 муниципаль берәмлек кешесе имза сала. Бу очрақта гаризада шулай ук гаризага кул куйган затлар турында белешмәләр (фамилияләренә, исемнәренә, атасының исемнәренә, аларның яшәү яки торышы турында белешмәләргә) күрсәтелә.

Муниципаль берәмлек Советы гариза кергән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча аны карый һәм сораштыру билгеләү яки сораштыру билгеләүдән баш тарту турында карар кабул итә.

Әгәр хокук бозулар инициативаны тәкъдим итүдә катнашкан муниципаль берәмлек халкының ихтыяр белдерүе нәтижәләрен дәрәжә итеп билгеләргә мөмкинлек бирмәсә, сораштыру үткөрү турындагы инициативаны тәкъдим итүнең әлеге статьяда билгеләнгән тәртибен бозу сораштыру билгеләүдән баш тарту өчен нигез булып тора.

Инициатив проектларны күрсәтү мәсьәләләре буенча гражданнардан сораштыру «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 31 статьясындагы 4 өлешендә гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм уздыру тәртибен билгели торган норматив хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

Сораштыруда 16 яшькә җиткән муниципаль берәмлек халкы яисә аның өлеше катнашырга хокуклы, аларда инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

Сораштыру нәтижеләре турында Башкарма комитет проект инициаторы белешмәләрен алар чыгарылганнан соң 3 эш көнөнән дә соңга калмыйча җиткерә.

3 бүлек. Инициатив проектларны кертү һәм карау

3.1. Инициатив проектларны Башкарма комитетка кертү

Инициатив проектны Башкарма комитетка керткәндә:

1) проектның кәгазь чыганактагы һәм электрон формадагы тасвирламасы, аңа график һәм (яисә) таблица материаллар кушылта итеп бирелергә мөмкин;

2) инициатив төркем төзү беркетмәсе яисә әлеге Нигезләмәнең 4 статьясындагы 4, 5 өлешләре нигезендә башка документлар, шулай ук инициатив проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда аның исемнән эш итәргә вәкаләтле затларны билгеләү турында проект инициаторының карары;

3) гражданның жыелышы яисә конференциясе беркетмәсе, гражданның сорашып белешү нәтижеләре һәм (яисә) муниципаль район халкы тарафыннан инициатив проектка ярдәм күрсәтүне раслый торган имзалар кәгазьләре.

Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документлар инициатив проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда проектның инициаторы белән турыдан-туры эш итәргә вәкаләтле зат тарафыннан турыдан-туры Башкарма комитетка тапшырыла, яисә аны күчереп утыртканда һәм капитал салуны тасвирлаганда игълан ителгән кыйммәт белән почта аша җибәрелә.

Әлеге статьяның 1 өлешендә, Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегенә Башкарма комитеты тарафыннан күрсәтелгән документларны алу көне проектны кертү датасы булып тора.

Документлар проектның инициаторы тарафыннан инициатив проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда Башкарма комитет белән эш итәргә вәкаләтле зат тарафыннан турыдан-туры Башкарма комитетка тапшырылган очракта, күрсәтелгән затка, исемлеген һәм аларны Башкарма комитет алу датасын күрсәтеп, документлар алуда расписка бирелә. Расписка документларны алу көнендә Башкарма комитет тарафыннан бирелергә тиеш.

3.2. Инициатив проектларны карау комиссиясе

Инициатив проектларны карау комиссиясе (алга таба – комиссия) инициатив проектларның социаль-иқтисади әһәмиятен объектив бәяләү һәм аларны конкурс нигезендә сайлап алуны уздыру максатларында төзелә.

Комиссия саны 10 кеше тәшкил итә.

Комиссиянең персонал составы Башкарма комитет карары белән билгеләнә. Комиссия әғзаларының гомуми саныннан яртысы муниципаль берәмлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә. Комиссия составы комиссия кабул итә торган карарларга йогынты ясарга мөмкин булган мәнфәгатьләр конфликтлары барлыкка килү мөмкинлеген төшереп калдыру өчен төзелә.

Комиссия комиссия рәисеннән, комиссия рәисе урынбасарынан, комиссия секретареннан һәм аның эшендә шәхсән катнашучы комиссия әғзаларынан тора. Комиссия рәисе:

4) комиссия эшен оештыра, аның эшчәнлеген җитәкли;

5) комиссиянең чираттагы утырышының көн тәртібе проектын формалаштыра;

6) комиссия әғзаларына йөкләмәләр бирә;

7) комиссия утырышларында рәислек итә.

Конкурс комиссиясе рәисе урынбасары конкурс комиссиясе рәисе вазыйфаларын вакытлыча булмаган очракта башкара. Комиссия секретаре:

8) комиссия эшчәнлеген мөһүмәти һәм документлар белән тәмин итә, шул исәптән комиссия утырышына әзерлек;

9) комиссия әғзаларына, комиссия утырышына чакырылган проектлар инициаторларына һәм башка затларга комиссиянең чираттагы утырышын уздыру

датасы, урыны турында һәм комиссиянең чираттагы утырышының көн тәртибе турында хәбәр итә;

10) комиссия утырышлары беркетмәләрен алып бара.

Комиссия әгъзасы:

11) комиссия эшендә катнаша, шул исәптән комиссия утырышларында;

12) комиссия эше мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр кертә;

13) комиссия утырышларында карала торган документлар һәм материаллар белән таныша;

14) комиссия утырышында катнашучыларга сораулар бирә;

15) комиссия утырышларында тавыш бирә.

Комиссия эшенең төп формасы утырышлар.

Комиссия утырышы анда әгъзаларының яртысыннан да ким булмаган өлеше булу шарты белән хокуклы дип санала.

Проектның инициаторларына һәм аларның вәкилләренә комиссия тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлегенә тәэмин ителә. Инициатив проектны карау планлаштырыла торган комиссия утырышы турында проект инициаторлары аны үткөрү көненә кадәр биш көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

Проект буенча фикер алышу һәм комиссия тарафыннан карарлар кабул итү проект инициаторы һәм чакырылган башка затлар катнашыннан башка башкарыла.

Комиссия карары утырышта катнашучы комиссия әгъзалары саныннан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда, утырышта рәислек итүче тавышы хәлиткеч булып тора.

Комиссия әгъзалары карарлар кабул итү турындагы мәсьәләләр буенча фикер алышканда тигез хокукларга ия.

Комиссия кабул иткән карар белән килешмәгән очракта, комиссия әгъзасы үзенең аерым фикерен язмага бәян итәргә хокуклы, ул комиссия утырышы беркетмәсенә кушып бирелергә тиеш.

Комиссия утырышы нәтижеләре буенча беркетмә төзелә, ул комиссия утырышында рәислек итүче, комиссия секретаре һәм комиссия утырышында катнашкан комиссия әгъзалары тарафыннан комиссия утырышын үткөргән көннән алып өч эш көне эчендә имзаланган.

Комиссия секретаре комиссия утырышы беркетмәсенә имза салынган көннең иртәгесеннән дә соңга калмыйча аны Башкарма комитет житәкчесенә жибәрә.

Комиссия эшчәнлеген оештыру-техник яктан тәэмин итүне Башкарма комитет гамәлгә ашыра.

Комиссия төзү конкурс нигезендә сайлап алуны уздырган очракта гына мәжбүри.

3.3. Инициатив проектны карау тәртибе

Инициатив проект Мөслим районы Түбән Табын авыл җирлегенә Башкарма комитеты тарафыннан аны керткән көннән алып 30 көн эчендә карала.

Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегенә Башкарма комитетына инициатив проект кертү турында мәгълүмат Инициатив проект Башкарма комитетка кертелгән көннән алып өч эш көне эчендә «Авыл утлары», «Сельские Огни» район газеталарында басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Мөслим муниципаль районының <https://muslumovo.tatarstan.ru/> адресы буенча урнаштырылырга тиеш һәм өлгегә Тәртипнең 2 статьясындагы 2 өлешендә, шулай ук проект инициаторлары турында күрсәтелгән белешмәләр булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегенә Башкарма комитетына үз искәртмәләрен һәм инициатив проект буенча тәкъдимнәрен, аларны тәкъдим итү вакытын күрсәтеп, тапшыру мөмкинлегенә турында хәбәр ителәр.

Инициативалы проект буенча искәртмәләр һәм тәкъдимнәр бирү вакыты җиде эш көне тәшкил итә. Үз искәртмәләрен һәм тәкъдимнәрен Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегендә 16 яшькә җиткән кешеләр жибәрергә

хокуклы. Искәрмәләр һәм тәкъдимнәр Мәслим районы Башкарма комитеты Түбән Табын авыл җирлегенә турыдан-туры мөрәжәгать итүче тарафыннан тапшырыла яки почта аша җибәрелә.

Инициативалы проект буенча искәрмәләрне һәм тәкъдимнәрне гомумиләштерүне комиссия башкара.

Инициативалы проектны карау нәтижәләре буенча комиссия Башкарма комитет Җитәкчесенә әлеге статьяның 7 өлешендә күрсәтелгән карарларның берсен кабул итәргә тәкъдим итә. Комиссия карарында шулай ук проектны эшләп бетерү буенча тәкъдимнәр дә булырга мөмкин.

Әгәр Башкарма комитетка берничә инициатив проект кертелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемаларны тасвирлау белән, комиссия Мәслим районы Башкарма комитеты җитәкчесенә конкурс нигезендә сайлап алуны оештырырга тәкъдим итә.

Конкурс сайлап алу әлеге Тәртипнең 15 статьясы нигезендә оештырыла. Конкурс сайлап алуын үткөрү турында белдерү проект инициаторларына тиешле карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча җибәрелә.

Мәслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге Башкарма комитеты җитәкчесе, комиссия тәкъдимен исәпкә алып яки конкурс нәтижәләре буенча, түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) муниципаль район бюджеты турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә муниципаль район бюджеты проектын төзү һәм карау тәртибе (муниципаль район бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертү) нигезендә инициативалы проектны хупларга һәм аны эшне дәвам итәргә.;

2) инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту һәм инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проект инициаторларына кире кайтарырга.

Башкарма комитет җитәкчесе инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту турында түбәндәге очраklarның берсендә карар кабул итә:

3) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

4) инициатив проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, Мәслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге уставына туры килмәве;

5) җирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициативалы проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

6) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акчалар күләмендә Мәслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге бюджеты акчалары булмау, аларны формалаштыру чыганагы инициативалы түләүләр булмаган;

7) инициативалы проектта тасвирланган проблеманы нәтижәләрәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

8) инициативалы проектны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

Проектны карау нәтижәләре буенча карар кабул ителгән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча проект инициаторына җибәрелә.

Мәслим районы Түбән Табын авыл җирлеге Башкарма комитеты хокуклы һәм әлеге статьяның 8 өлешендәге 5 пункттында каралган очракта, проект инициаторларына бергәләп инициатива проектын эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны башка муниципаль берәмлекнең җирле үзидарә органы яисә дөүләт органы карамагына аларның компетенцияләре нигезендә тәкъдим итәргә тиеш. Проектны эшләп бетерү өчен комиссия әгъзалары, Башкарма комитет вәкилләре, проект инициаторы вәкилләре арасыннан эшче төркем төзи, шулай ук проектны эшләп бетерү срогын билгели. Эшләп бетерелгән инициатив проект Комиссия тарафыннан әлеге Тәртипнең 13 статьясы һәм әлеге статья нигезендә карала.

3.4. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу

Конкурста сайлап алуны комиссия гамәлгә ашыра.

Конкурста сайлап алу критерийлары түбәндәгеләр:

9) инициатив проект хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманы ачыклауда һәм аны гамәлгә ашыруда халыкның катнашу дәрәжәсе;

10) инициатив проектны гамәлгә ашырудан социаль нәтижәлелек;

Конкурста сайлап алу критерийлары, аларның кыйммәтләре, аларга туры килә торган баллар һәм саллы коэффициентлар (алга таба – критерийлар) әлеге Тәртипкә кушымтада билгеләнгән.

Конкурста сайлап алу әлеге Тәртипнең 14 статьясы нигезендә үткәрелә торган комиссия утырышында гамәлгә ашырыла.

Комиссия конкурс буенча сайлап алынган инициативалы проектларны ачыклау критерийлары нигезендә инициатив проектларны бәяли.

Конкурс нигезендә сайлап алу нәтижәләре буенча, йомгаклау билгесен исәпкә алып, комиссия узган яисә конкурс сайлавы узмаган инициатива проектларын игълан итү турында карарлар кабул итә.

Конкурс сайлавы буенча барлык критерийлардан максималь суммар балл алган инициатива проектлары игълан ителә.

3.5. Инициатив проектны гамәлгә ашыру турында карар

Инициатив проектны гамәлгә ашыру турында Башкарма комитет житәкчәсе карар чыгара.

Инициатив проектны гамәлгә ашыру турындагы карарны түбәндәгеләр карарга тиеш:

11) инициатив проектны гамәлгә ашыру нәтижәсендә төзелергә тиешле объектның исеме (адресын яисә урнашу урынын күрсәтеп), яисә гамәлгә ашыруга инициатив проект жиһәрелгән чараның исеме;

12) Мәслим муниципаль районы Түбән Табын авыл жиһрлеге бюджеты акчаларын тотуны (төзүне, реконструкцияләүне, сатып алуны, чараны (чараларны) уздыруны, башкасын) юнәлтү;

13) инициатив проектны гамәлгә ашыруга бүләп бирелә торган Мәслим муниципаль районы Түбән Табын авыл жиһрлеге бюджеты акчаларының баш бүлүчәсе исеме;

14) заказчы, төзүчә исеме;

15) объектны файдалануга тапшыру (сатып алу), чараны (чараларны) гамәлгә ашыру срогы;

16) объектның фаразланган (чикле) бәясе яисә чараны (чараларны) үткәругә акчаларның иң чик күләме

17) инициатив түләүләр күләме күрсәтеп, объектның күздә тотыла торган (иң чик) бәясен яисә чараны (чараларны) уздыруга акчаларның иң чик күләмен гамәлгә ашыру еллар буенча бүлү.

3.6. «Интернет» мәгълүмат-коммуникация челтәрендә инициатив проект турында мәгълүматны бастырып чыгару (халыкка жиһкерү) һәм урнаштыру тәртибе

1. Инициатив проектны карау турында, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акчаларны файдалану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат «Авыл Утлары», «Сельские Огни» район газетасында басылып чыгарга (халыкка жиһкерергә) һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә рәсми сайтта <https://muslumovo.tatarstan.ru/> веб-адресы буенча урнаштырылырга тиеш.

2. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында хисап «Авыл Утлары», «Сельские Огни» район газетасында басылып чыгарга (халыкка жиһкерергә) һәм инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көн эчендә Мәслим муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Мәслим муниципаль районының рәсми сайтында <https://muslumovo.tatarstan.ru/> веб-адресы буенча урнаштырылырга тиеш.

Татарстан Республикасы
 Мөслим муниципаль районы муниципаль
 берәмлегендә инициатив проектларын
 тәкъдим итү, кертү, фикер алышу
 һәм карау тәртибенә кушымта

Критерий №	Критерий исеме/критерийлар Төркеме	Критерий буенча баллар
I.	Ижтимагый файдалы проектны тормышка ашыру	
	проект «Түбән Табын авыл җирлеге» муниципаль берәмлек халкы өчен югары социаль, мәдәни, ял итү һәм башка ижтимагый файдалы проект буларак бәяләнә . актив гражданлык формалаштыруга ярдәм итә әхлак, толерантлык, башка социаль әһәмиятле сыйфатлар (чаралар, акцияләр, форумнар) тәрбияләүгә юнәлтелгән сәламәт яшәү рәвеше буенча позицияләр; социаль өлкә муниципаль объектларын төзү, үстерү һәм ремонтлауга юнәлдерелгән; объектларны төзү, үстерү һәм ремонтлауга, ижтимагый инфраструктура, төзекләндерү, рекреацион зоналар, социаль җәлеп итү нокталары, халык күпләп ял итә торган урыннар булдыруга юнәлдерелгән	5
	проект җәмәгать файдасына ия булмаган буларак бәяләнә	0
II.	Халыкны бәяләү проблемасының актуальлеге (кискенлеге):	
	бик югары - проблема халык тарафыннан критик дигән бәяләнә, проблеманы хәл итү халыкның тормыш-көнкүрешен тәэмин итү шартларын саклау һәм саклап калу өчен кирәк.	8
	югары - проблема халык тарафыннан шактый бәяләнә, аның чишелешенә булмавы тормыш сыйфатына тискәре йогынты ясагач	7
	уртача - проблема халык тарафыннан актуаль дигән бәяләнә, аны хәл итү тормыш сыйфатын яхшыртуга китерергә мөмкин.	6
	түбән - халык тарафыннан актуаль буларак бәяләнми, аның карары тормыш сыйфатын яхшыртуга китерми	0
III.	Инициативалы проект нәтижәләрен карап тоту максатларында киләсе чорларда өстәмә бюджет чыгымнарын гамәлгә ашыру зарурилыгы	
	юк	5
	әйе	0
IV.	Инициатив проектны гамәлгә ашыру срогы	
	1 календарь елга кадәр	4
	2 календарь елга кадәр	3
	3 календарь елга кадәр	2
	3 календарь елдан артык	1
V.	Инициатив проект нәтижәләре «Эксплуатацияләү срогы («тормыш»)»	
	5 яшьтән	4
	3 яшьтән 5 яшькә кадәр	3

	1 яшьтән 3 яшькә кадәр	2
	1 яшькә кадәр	1
VI.	Гаризага кушып бирелгән проект-смета (смета) документлары (төзелеш (реконструкция), капиталъ ремонт, ремонт буенча) булу;	
	әйе яисә проект-смета (смета) документларына ихтыяж юк	10
	юк	0
VII.	Гаризага теркәлгән презентация материалларының кәгазьдә һәм электрон рәвештә булуы	
	әйе	10
	юк	0
VIII.	Халык тарафыннан инициативалы проектны финанслау дәрәжәсе	
	проект бәясенәң 20% нан	5
	проект бәясенәң 15% тан 20% ка кадәр	4
	проект бәясенәң 10% тан 15% ка кадәр	3
	проект бәясенәң 5% тан 10% ка кадәр	2
	проект бәясенәң 5% ына кадәр	1
IX.	Уровень софинансирования инициативного проекта юридическими лицами и индивидуальными предпринимателями	
	проект бәясенәң 20% нан	5
	проект бәясенәң 15% тан 20% ка кадәр	4
	проект бәясенәң 10% тан 15% ка кадәр	3
	проект бәясенәң 5% тан 10% ка кадәр	2
	проект бәясенәң 5% ына кадәр	1
X.	Инициативалы проектны тормышка ашыруда халыкның хезмәт катнашу дәрәжәсе	
	проект бәясенәң 20% нан	5
	проект бәясенәң 15% тан 20% ка кадәр	4
	проект бәясенәң 10% тан 15% ка кадәр	3
	проект бәясенәң 5% тан 10% ка кадәр	2
XI.	Инициативалы проектны гамәлгә ашыруда юридик затларның һәм шәхси эшқуарларның хезмәттә катнашу дәрәжәсе	
	проект бәясенәң 20% нан	5
	проект бәясенәң 15% тан 20% ка кадәр	4
	проект бәясенәң 10% тан 15% ка кадәр	3
	проект бәясенәң 5% тан 10% ка кадәр	2
	проект бәясенәң 5% ына кадәр	1